

Referat af møde i Normudvalget

Tirsdag den 9. november 2021 Jens Chr. Skous Vej 4, Aarhus samt Teams

Dato: 28. november 2021

Deltagere:

Medlemmer af Normudvalget:

Jørgen Eriksen (JER), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU (formand)
Emilie Marie Øst Hansen (EMMOH), Departementet (DEP)
Brian H. Jacobsen (BHJ), Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO), KU
Christian Friis Børsting (CFB), Institut for Husdyrvidenskab (ANIS), AU
Jens Elbæk (JEL), SEGES
Leif Knudsen (LEK), SEGES

Side 1/4

Ad hoc deltagere:

Christina Paulin Wright (CHPAWD), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Tove K. Kruse (TOKRUS), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Lars Paulsen (LAPAU), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Jakob Møgelvang (JAKM), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Tobias Feld Snitkjær (TOBFEL), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Jens Erik Ørum (JEØ), Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO), KU
Johannes L. Jensen (JLJ), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU
Per Tybirk (PET), SEGES
Lene Hegelund (LHE), Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA), AU
Ingrid K. Thomsen (IKT), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU (referent)

Afbud:

Steen Bonde (SBO), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Hanne Bach (HBA), DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, AU

Dagsorden

1. Godkendelse af dagsorden.
2. Godkendelse af referat fra møde 10. marts 2021.
3. Nyt fra Landbrugsstyrelsen. *Steen Bonde*
4. Nyt fra Arbejdsgruppen vedr. næringsstofnormer. *Leif Knudsen*
5. Nyt fra Arbejdsgruppen vedr. kvælstofprognosen. *Christina Paulin Wright*
6. Nyt fra Arbejdsgruppen vedr. beregning af normtal for husdyrgødning. *Christian Friis Børsting*
7. Problematik omkring overestimering af indholdet af næringsstoffer i slagtesvinegødning. *Per Tybirk*
8. Kattelemmen. *Johannes L. Jensen*
9. Kvælstof til kløvergræs: resultater fra SmartGrass. *Leif Knudsen*
10. Normer til juletræer afhængigt af alder. *Leif Knudsen*
11. Næste møde: dagsorden, oplæg mm.
12. Eventuelt.

Referat

Ad 1. Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt.

Ad 2. Godkendelse af referat fra møde 10. marts 2021

JER opfordrede til, at kommissorium og forretningsorden, som var blevet sendt rundt sammen med referatet fra mødet i marts 2021, blev færdiggjort og lagt på Normudvalgets hjemmeside. Ifølge CHPAWI udestår det fortsat, hvorvidt der skal være en deltager fra Miljøstyrelsen i Normudvalget, men kommissoriet kan færdiggøres uden at dette spørgsmål er afklaret. Referatet blev godkendt.

Ad 3. Nyt fra Landbrugsstyrelsen

JAKM orienterede om, at der efter landbrugsaftalen var en stor opgave i at rammefastsætte de forskellige initiativer som CAP, bedriftsregnskaber mv. Interessenter vil senere blive inddraget i dette arbejde. Bekendtgørelsesarbejdet er i gang med en planlagt tidligere færdiggørelse af hovedbekendtgørelsen, hvorefter husdyrnormerne ville komme senere. Adspurgt af CFB om, hvorvidt det ville give mere tid til udarbejdelse af husdyrnormer, var svaret, at det ville være vanskeligt, da gødskningsbekendtgørelsen fortsat skal i høring med henblik på offentliggørelse 1. juli.

Ad 4. Nyt fra Arbejdsgruppen vedr. næringsstofnormer

LEK oplyste, at arbejdsgruppen ikke har skulle indstille normer i år, dog er der arbejdet med normer for humusjorde. Ligeledes har LBST ønsket afklaring af nogle punkter, hvorfor der er blevet afholdt et ekstraordinært møde (jf. tilsendt referat) med de medlemmer af arbejdsgruppen, der er ansvarlige for normfastsættelsen. Af emner på dette møde var revision af tabellen med græsningsenheder, behov for genbesøg af kvælstof- og fosfornormer til grøntsager, kvælstofnormer til grønkorn og helsæd samt noter i forbindelse med normtabellen. På mødet var det blevet aftalt, at LEK skulle gennemføre yderligere analyser mht. græsningsenheder samt tage initiativ til at nedsætte et ekspertudvalg med henblik på opdatering af N og P normer til grøntsager. JER spurgte til, hvorvidt P og K normer til landbrugsafgrøder også havde behov for et genbesøg. LEK svarede, at det ville ske ved den næste opdatering af de treårige kvælstofnormer. Resultatet fra de forskellige initiativer vil blive forelagt den samlede arbejdsgruppe ved det kommende møde forår 2022.

CHPAWI oplyste, at kaliumnormerne pt ikke er med i Vejledningen men forventes at blive præsenteret på en hjemmeside hos LBST.

Ad 5. Nyt fra Arbejdsgruppen vedr. kvælstofprognosen

CHPAWI orienterede om, at kvælstofprognosen i 2022 vil blive indstillet ud fra den traditionelle procedure med jordprøver, og at data ville føde ind til JEØs prognosemodel. JEØ redegjorde for, at der tidligere var givet bevilling til ekstra prøver i vinterraps og efterafgrøder samt til bestemmelse af total-N i jord.

Ad 6. Nyt fra Arbejdsgruppen vedr. beregning af normtal for husdyrgødning

CFB oplyste, at en revideret udgave af DJF Rapport 36 fra 2001 nu er færdiggjort under titlen Normtal for Husdyrgødning. De enkelte kapitler findes på [Normtal \(au.dk\)](http://Normtal.au.dk) og udgør i alt 274 sider, der beskriver de detaljerede beregninger for hver husdyrart, samt stalde og lagre. Der udgives en samlet rapport i printet version i 2021. Den elektroniske udgave vil løbende blive opdateret, og der vil være et sammendrag, der skal give læserne mulighed for at finde de seneste ændringer.

CFB gav derefter en præsentation med fokus på metoderne til beregning af normtal for husdyrgødning, usikkerheder, eksempler på hvad husdyrnormtallene bliver brugt til samt forbedringspunkter.

CFB redegjorde for, at normtallene er baseret på en massebalance af N, P og K. Mængden af næringsstoffer ab dyr beregnes som input af næringsstoffer i foderet minus den del, der aflejres i dyrene og i dyrenes produkter. Ab stald baseres på ab dyr + strøelse minus fordampning. Ab lager baseres på ab stald minus fordampning plus tilførsel af vand og eventuelle næringsstoffer fra overfladearealer eller materiale, der fyldes i lageret som flydelag. Foderspild har alene været indregnet for mink og ikke for andre husdyrtyper. Dette har betydning for fordelingen mellem fæces og urin, hvor kvælstof i urin bestemmes som differens. Herved vil eventuel foderspild medregnes i urindelen, hvorved emission af ammoniak overestimeres.

CFB gav derefter eksempler på beregning ab dyr, ab stald og ab lager med forskellige staldtyper. Fodringsmæssige muligheder for reduceret udskillelse af kvælstof og fosfor blev præsenteret,

herunder bl.a. fasefodring, krystallinske aminosyrer, brug af fytase samt management generelt. I stalden kan ammoniakemissionen forbedres ved valg som f.eks. udformning af gulv, køling, forsuring og management. Under lagring reduceres ammoniakemissionen ved overdækning, opbevaringskapacitet og forsuring.

Der kan være store forskelle mellem målt og beregnet indhold af kvælstof, fosfor og kalium i gylle, især fordi vandtilledningen kan variere betydeligt. Det kan også skyldes, at det er vanskeligt at udtage repræsentative prøver fra en gylletank. Forhold på den enkelte gård kan ligeledes betyde, at der produceres flere eller færre næringsstoffer pr. dyr end beregnet i normtallene, der er et estimat for gennemsnittet. I princippet kan der også være unøjagtigheder i normtallene.

CFB konkluderede, at de danske normtal baseret på reelle praksisdata er meget mere præcise i forhold til udtagning af prøver af gylle og fast gødning på den enkelte gård. De er også mere præcise end data baseret på fodringsnormer, der underestimerer fodertildelingen i praksis.

CFB listede forskellige forbedringspunkter op, herunder indhentning af data for manglende dyretyper, indhold af kvælstof, fosfor og kalium i slagtekroppe af især kyllinger og slagtegrise, samt ændringer fra tidspunkt for dataindsamling til udbringning.

BHJ spurgte til, hvorfor opsummering om staldfordeling, ammoniak mv, som indgik i den tidligere rapport, var udeladt i den reviderede version. CFB svarede, at det var et ressourcspørgsmål og at det ikke var en del af bestillingen. CFB oplyste desuden, at det normalt er DCE, der står for opsummeringen, og at der er et samarbejde i gang med DCE for at sikre, at DCE inddrager normtallene fra DCA på korrekt vis. BHJ opfordrede til, at dette kunne føre til konsensus om opgørelserne og dermed staldfordelingerne, da de også bruges i andre analyser bl.a. omkring ammoniak.

Problemstillingen vedr. differencer mellem input og output på biogasanlæg, som tidligere har været drøftet i Normudvalget, er stadig aktuel. CHPAWI tager initiativ til at indkalde til en snak om biogas med de relevante parter.

JER kvitterede for det store arbejde, der er gennemført mht. arbejdet med husdyrgødningsnormer.

Ad 7. Problematik omkring overestimering af indholdet af næringsstoffer i slagtesvinegødning

PET redegjorde for, at der ved den nuværende anvendelse af historisk foderforbrug til beregning af tilvækst i grise, sker en overvurdering af både kvælstof- og fosforindhold i gødning med ca. 5%. Dette gælder for smågrise og slagtesvin, mens der for søer ikke er samme problemstilling. Det blev diskuteret, om der fremover skal anvendes historisk eller fremadrettet foderforbrug og hvorvidt det skal gælde for enkelte eller for alle dyrearter. Det blev aftalt, at problemstillingen vil blive taget op i arbejdsgruppen vedr. beregning af normtal for husdyrgødning, der laver en indstilling til næste møde i Normudvalget vedr. fremskrivning i stedet for direkte brug af historiske data for alle relevante husdyrtyper.

Ad 8. Kattelommen

JLJ gennemgik, hvad der på tidligere møder har været præsenteret og diskuteret i forbindelse med kattelommen, som har til hensigt at korrigere for store prisændringer i perioden med treårige normer. Kvælstofprisen er nu steget markant, men da der anvendes gennemsnit af priser over fem år, ville prisstigningen i normsammenhæng ikke slå voldsomt igennem. Således ville anvendelse af kattelommen betyde, at kvælstofnormen til vinterhvede skulle reduceres med 5 kg N/ha, mens landmanden i praksis ifølge et SEGES-notat udarbejdet af LEK burde reduceres med 30 kg N/ha.

JER anførte, at udregningen viser, at anvendelse af kattelommen ikke er hensigtsmæssig, og at kvælstofnormerne skal betragtes som en ramme for kvælstoftilførslen, og at årlige udsving må håndteres via rådgivning. Normudvalget besluttede derfor, at kattelommen ikke skal skrives ind i Drejebogen. Eventuelle behov for normændringer håndteres som force majeure.

CHPAWI bemærkede, at datoen hvor kvælstofprisen tages på, kan få nogen betydning for, hvordan den slår igennem på den treårige indstilling, hvis det på den givne dato i januar enten er meget lav eller meget høj.

Ad 9. Kvælstof til kløvergræs: resultater fra SmartGrass

LEK præsenterede resultater omkring kvælstofnormer til kløvergræs fra projektet SmartGrass. Generelt er normfastsættelsen til kløvergræs en udfordring, da optimal kvælstoftildeling afhænger af kløverandel, antal slæt mv. En optimal norm kan derfor variere betydeligt, og normerne bør derfor ses som en ramme for kvælstoftildeling, som bør differentieres i forhold til kløverindhold, alder på græsmarken mv.

Ad 10. Normer til juletræer afhængigt af alder

LEK orienterede om, at gødningsbehov til juletræer afhænger af træernes alder, hvorfor det kunne være relevant med en differentiering af normen over tid. Sidste år blev der søgt dispensation mht. kvælstofnorm, men dette blev afslået af LBST på baggrund af manglende hjemmel. Normudvalget anerkendte problemstillingen men vurderede, at der ikke var tilstrækkelig baggrund for en ændring fra de nuværende normer til en yderligere differentiering i forhold til træernes alder.

Ad 11. Næste møde: dagsorden, oplæg mm.

Næste møde blev aftalt til 10. marts 2022 hos LBST, København.

Ad 12. Eventuelt

Intet.